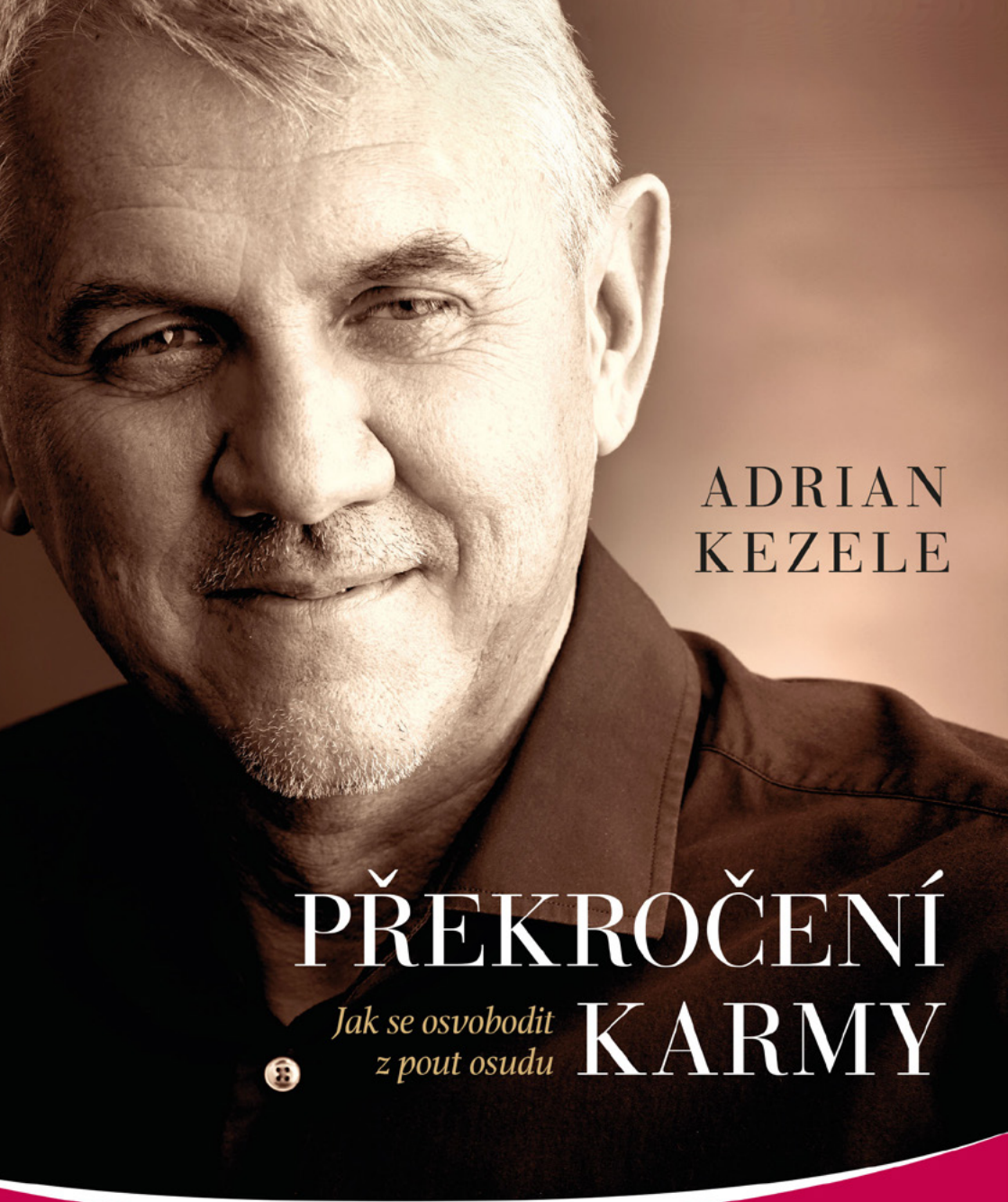

A close-up portrait of a middle-aged man with grey hair and a slight smile, wearing a dark shirt. The background is a warm, solid color.

ADRIAN
KEZELE

PŘEKROČENÍ KARMY

*Jak se osvobodit
z pout osudu*

MAITREA

PŘEKROČENÍ KARMY

ADRIAN KEZELE

PŘEKROČENÍ KARMY

*Jak se osvobodit
z pout osudu*

Přeložila Magdaléna Lorencová

MAITREA

2019

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Kezele, Adrian Predrag, 1962-

Překročení karmy : jak se osvobodit z pout osudu / Adrian Kezele ; přeložila
Magdaléna Lorencová. -- První vydání v českém jazyce. --

Praha : Maitrea, 2019. -- xxii, 499 stran

Název anglického překladu: Elimination of karma factor

Přeloženo z anglického překladu chorvatského originálu

ISBN 978-80-7500-506-9 (brožováno)

* 24-185.325 * 122 * 101.8 * 2-584.5 * 2-312.6 * 233-187.6 * 123.1 * 13 * (0.062)

– karma

– kauzalita -- duchovní pojetí

– dekonstrukce -- duchovní pojetí

– duchovní cesta

– duchovní probuzení

– mókša

– svoboda -- duchovní pojetí

– populárně-naučné publikace

22/24 - Náboženství Dálného východu. Indická náboženství. Hinduismus.

Buddhismus [5]

Adrian Kezele

Překročení karmy

The elimination of karma factor

Copyright © 2016 Adrian Kezele

Translation © Magdaléna Lorencová, 2019

Czech edition © MAITREA a.s., Praha 2019

Cover Photo by Sašo Kos, www.sasokos.com

ISBN 978-80-7500-506-9

Milí čtenáři,
snažíme se, aby naše knihy byly perfektní. Pokud i přesto objevíte v textu nějakou chybu, napište nám na nakladatelstvi@maitrea.cz a my ji rádi opravíme.
Díky, Vaše nakladatelství

OBSAH

<i>Slovo překladatelky</i>	xi
<i>Jak odstranit faktor karmy</i>	xv

PRVNÍ ČÁST: SVOBODA BEZ MOŽNOSTI VOLBY 1

1. Okamžik prozření	3
2. Neuchopitelný cíl	11
3. Klíčová otázka	21
4. Karma: pohled do zrcadla	27
5. Možnost volby a MAOZové smyčky	41
6. Jízda na červenou	51
7. Svoboda jako taková	57
8. Vědomí	61
9. Vymýšleči	73
10. Pochopení	79
11. Uvnitř sebe	89
12. Nepodmíněná svoboda	99
13. Duchovní zralost	107
14. Krátký úvod do zbytku knihy	113

DRUHÁ ČÁST: VAROVÁNÍ PŘEDEM 119

15. Podivínství	123
16. Velké otázky	129
17. Funus pro svobodnou vůli	141
18. Fenomén emergence	155

19. Vykladač	165
20. Nevěř osvíceným	179
21. Překročení mezí	187
22. Zachraňte dítě	197
23. Odejít	207
24. Duchovně zralý se setkává s absolutně svobodným	217
25. Košile šťastného člověka	233
26. Dokonalé zdraví nezaručeno	247
27. Tabulka SLDZAS	259
28. Spiknutí Ganěšy a Gödela	265
29. Jak to, že je místo ničeho něco	275

TŘETÍ ČÁST:

JAK UVOLNIT SEVŘENÍ KARMICKÝCH SMYČEK	283
30. Slovníček užitečných pojmů	285
31. Problém s overfittingem	289
32. Jak se zbavit zlotřilého <i>proč</i>	297
33. Devět karmických smyček	303
34. Proudění vs. kontrola	307
35. Spoléhání na život vs. bezpečí	319
36. Spontánnost vs. ztotožnění	327
37. Synchronicita vs. spojení	337
38. Moudrost neurčitosti vs. vědomosti	345
39. Duchovní empatie vs. touhy	355
40. Bezčasí vs. kontinuita	369
41. Tajemno vs. změna	379
42. Hravost vs. smysl	387
43. Všechno, co chcete, všechno, co potřebujete	397

ČTVRTÁ ČÁST: DEKONSTRUKCE ILUZE	403
44. Proces	407
45. Faktor karmy	417
46. Úder blesku	427
47. Májá a Dárce štěstí	431
48. Escherovy vodopády	441
49. Jupí! Jedeme z kopce!	449
50. Májino vejce	455
51. Když já nejsem, tak kdo je?	473
52. Dekonstruktivní mysl	479
53. Trojhranná kola dekonstrukce	489
<i>Dodatek: Cesta ven</i>	495
<i>O autorovi</i>	499

SLOVO PŘEKLADATELKY

Překročení karmy je zajímavá kniha o svobodě a osvícení, která si mě okamžitě získala. Když se mi poprvé dostala do ruky, bylo to v chorvatském originále, a tak si asi umíte představit mé překvapení, když mi nakladatelství MAITREA poslalo k překladu text v angličtině. Po menší diskuzi se ukázalo, že kniha má svým způsobem originály dva.

Jak se zdá, Adrian, ač rodilý Chorvat, knihu napsal původně v angličtině, načež ji sám přeložil do chorvatštiny. A i když obě verze sdělují totéž, podoba toho sdělení se občas mírně liší. Překlad do chorvatštiny je místy trochu volnější, a místy dokonce rozšířený. Zejména líčení a rozhovory se v chorvatské verzi zdají být o něco bohatší. Mimoto zde autor zřejmě cítil potřebu myšlenky, které jsou v původním anglickém textu formulovány poměrně stroze, poněkud rozvést nebo dovysvětlit. Z chorvatského překladu se tak vlastně stal druhý originál.

Český překlad vznikl na základě obou verzí. Výchozí pro mě byl původní anglický text, ale na místech, kde mi chorvatská verze připadala bohatší nebo informativnější, jsem se přiklonila k ní. V případech rozdílů jsem se vždy snažila zvolit tu variantu, která čtenáři sdělí myšlenku srozumitelněji. Snad se mi to podařilo.

Na závěr bych knize ráda popřála hodně úspěchu a čtenářům příjemné čtení a spoustu osvobozujících zážitků.

Magdaléna Lorencová, 2019

KDYŽ

*Když ode mě odvrátíš tvář, mé srdce ovládne smutek.
Když si zakryješ uši, abys neslyšel má slova, o samotě budu tiše plakat.
Když mě odstrčíš a obejdeš, když mě prokleješ a odvrhneš,
přesto ti podám ruku, kdykoliv se po ní natáhneš.
Dokonce i když na mě úplně zapomeň,
když tvé myšlenky budou cizí a vzdálené,
má láska k tobě nezemře.*

*I přesto se ale měj na pozoru! I když je stálejší a pevnější než země
s oblohou,
musíš ji žít – svojí svobodou.
O tu musíš pečovat a starat se o ni.
Nikdy neobětuj svou svobodu, ani ve jménu mé lásky.
Protože kdybys to udělal, nevím, jestli bych byla smutná, nevím,
jestli bych plakala.
Ale vím, že by se mohlo stát, že by má láska zemřela.*

JAK ODSTRANIT FAKTOR KARMY

*Tolik skvělých šlechticů, věcí, administrace,
tolik velkých vůdců, tolik chrabrých národů,
tolik hrdých princů a mocností tak vznešených;
v jediném okamžiku, mrknutím oka, vše nenávratně skončeno.*

Da Todi Jacopone

Život je o svobodě.

V mé mysli není ani stín pochybnosti, že každá zdravá a vědomá lidská bytost na této planetě bude svoji svobodu považovat za podstatu života hodného žití. My všichni toužíme po svobodě. Všichni chceme být svobodní.

Smutným faktem ovšem je, že nejsme.

Abychom si rozuměli, nemluvím o svobodě volně se pohybovat a jít, kam nás nohy, kola nebo plachty zanesou. Nemluvím o svobodě myšlení, slova nebo víry. A nemluvím ani o povrchních představách o svobodě jako o splnění všech přání, která jsou, tím jsem si jist, součástí denního snění, jemuž se tak rádi oddáváme.

Abych byl přesný, jistým způsobem, tedy částečně, to **je** to, co mám na mysli v okamžiku, kdy se dávám do psaní o svobodě. Protože – a to je smutný fakt – většina z nás není svobodná ani v tomto smyslu. Ach, jak moc potřebujeme ta základní vyjádření svobody! Až příliš často krvácíme, protože jsme jiní; trpíme za to, že máme vlastní názor; jsme vyháněni, podrobováni, mučeni a zabíjeni už za pouhé pomýšlení, že bychom mohli žít svůj život svobodně. Nepochápejte mě špatně. Rád budu psát, křičet, zpívat, tančit, modlit se, demonstrovat... když to bude potřeba, rád s vámi půjdu až

na barikády, abych ochránil základní lidské (a právě tak nelidské) právo na svobodu, jak je chápáno v naší neklidné společnosti.

Ale to není to, o čem chci psát, mé pravé téma. Mohli bychom se bavit o tom – a v této knize se o tom bavit budeme – jaký vliv má skutečná Svoboda (dejme na chvíli na začátek velké písmeno, než budu moct pořádně vysvětlit, co mám na mysli) na všechno to lidské snažení, jímž usilujeme o naplnění svých každodenních potřeb a tužeb.

Takže o čem to vlastně chci psát? O jakém druhu „svobody“?

Kdybych řekl, že jde o „svobodu myslí“, bylo by to klišé. A co hůř, průměrná čtenářka nebo čtenář by mě nejspíš špatně pochopili dřív, než by se mi podařilo objasnit, o co jde. Různé výklady toho výrazu mohou zahrnovat třeba pojmy jako „mít otevřenou mysl“, přijímat rozdíly, tolerance, empatie, tvořivost, nebo dokonce prostá zvědavost. Dobrá, svoboda tohle všechno určitě je, zahrnuje všechny osobnostní rysy, které náš život dělají zajímavým a... lidským. Takže když máte co do činění se skutečnou svobodou, můžete počítat s tím, že si budete užívat všech těchto pozitivních výhonků svobodného ducha, který učiní váš život plnějším a bohatším a – v každém ohledu hodnějším žití. Povšimněte si ovšem, že to nezahrnuje přídavná jména jako „šťastnější“ nebo „lehčí“. Tohle ovoce na stromě svobody nutně růst nemusí. Ačkoliv, mohlo by. A je tedy v pořádku doufat.

Nechtě jsem hned v úvodu knihy narazil na kontroverzi hledání svobody. Mám v úmyslu vám ji představit v úplnosti, v celé její matoucí slávě, jak bude kniha postupně pokračovat. Ale kde se vzala, tu se vzala, vynořila se tady, na samém počátku našeho hledání. Chcete svobodu, nebo to alespoň tvrdíte. A taky si to myslíte, že? Určitě se domníváte, že svoboda je vaším cílem, že si ji zasloužíte a že vám po právu lidského zrození patří, ať už se jedná o sociální

svobodu, nebo nějaký neuchopitelný vnitřní stav. Ale jste si plně vědomi toho, co vám přinese? Opravdu si uvědomujete, jaké důsledky žití svobodného života přináší?

Já říkám, že ne. Nechtěl bych, abyste mě kvůli tomu nenáviděli, a prosím, neurazte se. Je lidské mít s pochopením plného významu svobody potíže. A vy jste lidé právě tak jako já. A tak budeme té nadmíru tajemné záhadě čelit společně.

Tolik toužíme po svobodě. Někteří z nás jsou připraveni pro ni zemřít (já jsem byl; a vlastně jsem to v jistém smyslu i udělal). Ale zároveň netušíme, co to svoboda je a jak ovlivní a změní náš život. A ona ho změní, to je jisté! A to všemi možnými myslitelnými i nemyslitelnými způsoby, v které můžete doufat a kterých se, máte-li alespoň za mák rozumu, musíte zároveň i bát.

Všechno to později vysvětlím. A doufám, že pak pochopíte, proč jsem napsal takový úvod. Hledání svobody je jedno z nejnebezpečnějších, ale zároveň nejopravdovějších a naprosto nevyhnutelných dobrodružství pro každou lidskou bytost. Pokud nesměřujeme k ní, mohli bychom být právě tak i mrtví. Tělesně jsme možná naživu, ale v každém jiném smyslu toho slova – psychologickém, duchovním, lidském – jsme jen chodící mrtvoly.

Vím, že jsou to silná slova. Ale i přesto je neváhám vyslovit. A přijdou další. Tohle je teprve začátek. Pokud nejste připraveni přijmout je coby reálný popis situace, v níž se nachází člověk, který po svobodě netouží, pravděpodobně budete mít s pochopením zbytku knihy potíže. Bude lepší, když si to vyjasníme už v této rané fázi procesu, v němž se budou na nadcházejících stránkách setkávat vaše myšlenky s těmi mými.

Svoboda, o níž se chystám psát, je hluboká, absolutní, bezpodmínečná a nepodmíněná, vetkaná do vašeho vlastního vědomí. Je základní složkou našeho bytí a jako taková nepředstavuje něco,

čeho je možné dosáhnout nebo co můžeme stvořit. Představuje spíše něco, co si musíme vybavit a znovuvytvořit, projevit a provozovat, zatímco se ubíráme po své životní cestě.

Rád bych si myslel, že tato kniha není výhradně duchovní. Ačkoliv je jasné, že skončí především v rukách těch čtenářů, kteří ke spiritualitě tíhnou. Svou roli by v tom mohl sehrát název. Ale obecně, v plném smyslu toho slova, se svoboda neomezuje pouze na duchovnost. Když už, tak ji přesahuje. Měli byste však vědět, že za posledních čtyřicet let můj život zahrnuje, nebo se dokonce skládá výhradně z putování po duchovních stezkách. Byla to pěkně dlouhá procházka a vyžádala si ode mě napsání více než čtyřiceti knih. Některé z nich, doufám, stále ještě stojí za přečtení.

Tato kniha ovšem stojí na jejích ramenou a hledí přes ně ke vzdálenému horizontu, do dálky, která byla pro její předchůdkyně nedosažitelná. Tento úvod píšu v okamžiku, kdy skutečná kniha existuje pouze v nehmotné krajině mé mysli. Už teď vám ale můžu říct, že to, co budete číst, bude pravděpodobně v rozporu s principy, které v duchovnosti převládají. Mohlo by se dokonce stát, že to vaše představy o světě převrátí naruby a donutí vás pochybovat o duchovních vědomostech, a i o každém jiném druhu vědomostí, kterých jste dosud nabyli.

Kontroverzní pohled této knihy se opírá především o skutečnost, že zatímco „víc svobody“ je to, co si přejete, „úplná svoboda“ je něco, před čím se třesete strachy. Mám v úmyslu vám ukázat, proč tomu tak je, ale i jak můžete dosáhnout toho, co chcete. Přestože o druhou část – úplnou svobodu – zájem nemáte, stejně vám popíšu, jak vypadá. A taky vám vysvětlím, jak je možné, že jí nakonec stejně dosáhnete, bez ohledu na to, že o ni nestojíte.

Vím, je to matoucí. Odstranit bariéru zmatenosti bude vyžadovat trochu trpělivosti z vaší strany a spoustu jasnosti a jednoduchosti z mojí. Doufám, že se mi podaří svoji část dohody splnit, a pomoci vám tak, abyste vy mohli uskutečnit tu svou.

Slovo „karma“ už používá prakticky celý svět, ale většinou je nesprávně chápáno jako „osud“. Existuje také další, o něco přesnější, ale stále ještě mylné pojetí karmy jako „zákona akce a reakce“. Aby bylo jasno, nehodlám psát o minulých životech, karmických lekcích, vyhýbání se karmickým nemocem nebo nalézání karmických partnerů. Zajímám se o ty věci zrovna tak, jako by se o ně měl, nebo neměl zajímat každý jiný rozumný člověk. V každém případě ale nejsou tématem této knihy.

A když už jsme u toho, tato kniha také nepopisuje techniky osobnostního rozvoje, neslouží jako inspirace při naplňování vašich tužeb, ani vám neporadí, jak pro sebe stvořit nejlepší možnou skutečnost nebo jak bojovat proti energetickým upírům. To všechno souvisí se svobodou zhruba stejně jako pochutnávání si na zmrzlině, lezení po skalách, stavění lodí nebo účast na maratonu. Tím myslím, že to s ní nesouvisí přímo, ale mohlo by to s ní mít samozřejmě souvislost nepřímou, stejně jako cokoliv z toho, co si v životě přejete, nebo nepřejete.

Karma je ale v přímém rozporu s mírou svobody, na kterou jste připraveni. A to je důvod, proč se místo toho, abychom se bavili o všem, co může být jejím výrazem, budeme zabývat karmou samotnou. Ba co víc, naši hlavní starostí bude, jak se jí zbavit.

Tato kniha ukazuje „faktor karmy“ jako hlavní příčinu nesvobodného života. Jsme chyceni do karmických smyček a vykonáváme mentální, emocionální i duchovní programy. Když oka karmických smyček povolí, budeme schopní zvýšit míru své svobody. A jakmile úplně zmizí, budeme svobodní. To první chcete,

a to druhé... inu, o tom už jsem psal. Je to záhada, kontroverze a paradox, který je potřeba pochopit dříve, než se rozhodnete, jestli jste připraveni na konečné střetnutí s výzvou, kterou svoboda představuje.

Předesílám, že budu mluvit o tématech jako je probuzení, osvícení a osvobození. To je to, o co v této knize, skutečně jde. Ale vzhledem k tomu, že jsou ty pojmy většinou nesprávně chápány a špatně interpretovány, se může stát, že vás v tom ohledu čeká pár překvapení.

Při psaní se nejspíš zmíním o některých lidech, kteří jsou známí svým duchovním učením. Navzdory skutečnosti, že na dnešním duchovním trhu panuje jistá tlačénice, je tu jen několik autorů, kteří si opravdu zaslouží pozornost. Až příliš málo, řekl bych. Knih o probuzení najdete samozřejmě tuny, ale většina z nich vás udrží bezpečně v dosahu karmických smyček, kterými už jste spoutáni. Pokud se zmíním o někom, kdo si zaslouží pozornost, a bude to znít pochvalně, nevysvětľujte si to špatně. Já nezastupuji žádné konkrétní učení, žádnou myšlenkovou školu, nebo nedej bože tradici. Mluvím jen sám za sebe, jsem osamělý jezdec. To, co napíšu, vychází z mých zkušeností, z toho, co znám a co žiji. Pokud je to v souladu se zkušenostmi, učením, slovy nebo posvátnými knihami někoho jiného, v pořádku. Ale to neznamená... je vám to jasné, ne?

Jedním z karmických činitelů, který nás k sobě poutá nejmocněji, je uvěřit něčemu, aniž byste tomu skutečně porozuměli a zažili to na vlastní kůži. Neudělejte tuto chybu s mou knihou. Nežádám od vás, abyste mi věřili. Zkuste prostě číst, soustřeďte se na obsah. Vzepřete se závratí, která vás nejspíš tu a tam přepadne, myslíte... Myslete dál a sami sledujte, jak se svoboda ve vašem životě rozvíjí.

PRVNÍ ČÁST: SVOBODA BEZ MOŽNOSTI VOLBY

Nejenže je pravda, že většina lidí Svobodu chápe úplně špatně, ale někdy se mi zdá, že jsem ještě nepotkal nikoho, kdo ji chápe správně.

Walt Whitman

*Vůle neoznačuje vpravdě nic jiného než způsobilost či schopnost upřednostnit volbu. A jakmile je vůle pod jménem nějaké schopnosti považována za to, čím je, prostě za dovednost něco udělat, pak absurdita toho, řekne-li se, že je svobodná či není svobodná, se snadno odhalí sama.**

John Locke

*Vpravdě to, co nazýváte svobodou, je nejsilnějším z oněch řetězů, i když se jeho články na slunci třpytí a oslňují váš zrak.***

Chalíl Džibrán

* LOCKE, John: *Esej o lidském chápání*. Praha 2012, s. 246–7.

** DŽIBRÁN, Chalíl: *Prorok*. Praha 2011, s. 43.

1.

Okamžik prozření

MINULÉ STOLETÍ. Polovina sedmdesátých let. Bylo mi třináct a právě jsem zažil své první hluboké prozření v zajetí. Bylo děsivé, ale přesto jistým způsobem vzrušující a plné naděje. Skoro hodinu jsem se schovával na nějaké louce poblíž babiččina domku a nezdůraznitelně plakal. Ještě dnes je pro mě obtížné vysvětlit proč. Nic se mi nestalo. Nikdo mi neumřel. Měl jsem všechno, co si jen kluk může přát, aby byl šťastný. Znamky ve škole jsem dostával skvělé a čekaly mě dlouhé letní prázdniny plné svobody.

Ach, a tady ho máme zase, to slovo – svoboda. Možná, že to ono spustilo neočekávaný vpád podivna. Ano, teď si vzpomínám: chvíli předtím jsem přemýšlel o tom, jak je krásné zbavit se nudných školních úloh (které mi nedělaly žádné potíže) a cítit, jak mi mládí proudí tělem jako míza. Nechal jsem se unést tím chlapeckým nadšením a rozběhl se přes kukuřičné pole ve snaze dostat se na druhou stranu za méně než... no, rychleji než posledně. A pak jsem se, zadýchaný, snažil představit si dva dlouhé letní měsíce a všechno, co budu dělat, abych je naplnil zábavou.

Budu chodit plavat do rybníka – samozřejmě. Hodně často. A knížky. Jasně, knížky! Budu číst spoustu knih! Těch zajímavých. Těch dobrodružných. Sci-fi. Ty o mimozemšťanech a cestách vesmírem. Ohoho, zítra se znovu porozhlédnu po skrytých políčkách v místní knihovně, a možná dokonce najdu i něco o cestování časem – to je moje oblíbená libůstka. A samozřejmě přidám trochu magie; nějaké to *fantasy* (tehdy jsem právě objevoval tajemný svět

dnes superpopulárního Tolkiena a stával se ze mě jeden z prvních fanoušků *Pána prstenů*) – ano, to rozhodně.

Prima, co dál? Dovolená s rodiči u moře? Super, dva týdny horkého slaneého vzduchu a modrého moře na jednom z jadranských ostrovů. Proč ne? Zní to dobře.

Holky... Ach, o holkách jsem ještě nepřemýšlel. Vlastně, přemýšlel, ale nijak zvlášť. Nebyly v centru představ, které jsem toho letního odpoledne sprádal. Kamarádi, to jistě. Nějaké ty hry, večerní vtipy u ohně u lesa, krátké výlety do mírných kopců v okolí. Na tom nahodilém fantazírování nebylo nic zvláštního. Byl jsem jenom kluk, který bloudí svou myslí a tělem a snaží se přijít na to, co mu přinese léto.

A tehdy, zčistajasna, jsem dostal nečekaný zásah. Zamrzl jsem uprostřed skoku, něco mě přinutilo padnout na kolena a hlavu pevně přitlačit k suché žluté zemi. Ve vteřině jsem měl tvář špinavou od slz a prachu. Fyzicky se mi nic nepříhodilo. Ani jsem si náhle nevybavil, že mě minulou noc unesli mimozemšťané. Neuštknul mě jedovatý had, ani jsem znenadání neuslyšel hlasy z pekla. Prostě jsem uviděl, že to, o čem přemýšlím, je nejen podobné, ale v podstatě stejné jako to, o čem jsem přemýšlel minulý rok. Byly tu jistě rozdíly, ale dokonce i ty odrážely opakující se vzorec. Nebo spíš vzorec, který se vyvíjel. Rostl jsem, den za dnem, a moje myšlenky, potřeby a přání rostly spolu se mnou. Jenže byly tak... předvídatelné! Nebylo těžké uhádnout, co si budu přát dál. Kdybych měl víc času, prostoru, a hlavně vůli, abych to udělal, mohl jsem v tom, teď už velmi dávném, okamžiku sepsat seznam svých budoucích letních fantazií na příští rok; a na rok po něm, a na ten další...

Všechno bylo předem dané!

Jen jsem šel po cestě, která se přede mnou prostírala. Myslel jsem, jednal, chodil, běhal, skákal, četl, smál se, přál si, doufal...

Přesně jak se to ode mě také očekávalo. Ne proto, že je pochopitelné, že chlapec si myslí a dělá právě tyhle věci, ale proto, že jsem si *já*, zvláštní a jedinečný *já*, měl myslet a dělat právě to. Ten chlapec, *JÁ*, byl tak předvídatelný, že to bylo nesnesitelné.

A tak jsem padl na kolena a začal plakat. Několik vteřin byl můj pláč tichý, ale rychle se změnil ve vzlykot. Důvod: i on byl předvídatelný. Mělo k němu dojít, bylo jasné, že k němu dojde, a jako takový představoval další úroveň nekonečné temné červotočí díry s koncem v nedohlednu.

Celou hodinu jsem byl ztracený ve tmě, zatímco mě, znovu a znovu, bez přestání drtily čelisti strašlivého démona předvídatelnosti, který mi, aniž bych se ho o to prosil, ukázal bídnost stavu, v němž se lidé nachází. Nešlo samozřejmě jenom o mě. Když jsem konečně zvedl hlavu, cítil jsem i další lidi. „Cítil“ – to znamená, že jsem je „viděl“ ve své mysli. „Slyšel“ jsem jejich myšlenky, jako by byly moje. Později budu mívat takové zážitky často. Začnu být schopný „ucítit“ myšlenky podobně jako tělesný pach. Je to nešťastná a pochybná „schopnost“. A jsem rád za okamžiky, kdy mě opustí – tehdy nastávají blažené chvílky klidu, které bych chtěl prodloužit, jak jen to jde.

Ale tehdy a tam jsem poprvé uviděl, i když jen na malou chvíli, co se děje v myslích jiných lidí. A to, co jsem spatřil, se mi nelíbilo.

V kukuřičném poli jsem byl sám. Díval jsem se na vesnické domky, bílé, zelené a žluté, jak si dřepí, bezpečné a chráněné, pod červenými a hnědými střechami. Uvnitř byli lidé, kteří se věnovali svým záležitostem. Seděli, stáli, vařili; někteří z nich byli v postelích a odpočívali po práci nebo se zotavovali z nemoci; někteří byli zticha, jiní mluvili, křičeli nebo se hádali. Matky krmily svoje děti, děti mladší než já si hrály se svými hračkami, muži mnohem starší než já si hráli s těmi svými.

Děl se život, ano. Tak život vypadá. Mohli byste říct, že drobná změna úhlu pohledu by do toho výjevu mohla vnést radostný pocit živosti. Lidé jsou živí. Oni *žijí*. To je přece důvod k radosti, ne?

Ale nebyl! Právě naopak: byl to důvod pro ten nejstrašnější pocit, jaký jsem kdy zažil. „Viděl“ jsem dvacetiletou dívku a mohl jsem přesně říct, jaká bude její příští myšlenka; jak si bude přát, aby už byla víkendová zábava, a snít o románku, který naplní její život. Cítil jsem sedmatřicetiletého muže, který přemýšlel o svém majetku a dychtivě si přál mít v garáži nový automobil. Tam, v nějakém jiném domku, šestačtyřicetiletá žena zazlívala nevěru svému muži, plánovala rozvod a říkala si, jak to asi ponese jejich dcera. V sousedství se pětapadesátiletý muž snažil skloubit rady svého lékaře, jak se vyhnout další mozkové mrtvici, s chutí opít se večer s kamarády v hospodě. Starší pár, před sedmdesátkou, rokoval ustaraně o důchodu a své rychle se ztrácející schopnosti obdělávat půdu, zatímco se jejich potomci odstěhovali do města. Další dům, osmasedmdesátiletá žena bojuje s bolestmi v kostech a její ne o moc starší manžel se obrací k Bohu, protože ví, že se blíží čas jeho odchodu.

V každé mysli, v každém srdci – včetně těch svých – jsem viděl neviditelný vzorec, jak před námi vykresluje předvídatelnou, pochopitelnou a přijatelnou životní dráhu. A my po ní jdeme, aniž bychom si její existence byli vůbec vědomi.

O čem jsem to před chvilkou přemýšlel?

O svobodě. Ano. O tom, jak budu trávit své letní volno. Plné svobody.

A to byl konec. Tehdy a tam, někde kolem mých třináctých narozenin. Od toho okamžiku, během dlouhých nadcházejících let, už nikdy nebudu o sobě, a co se toho týče, ani o nikom jiném, koho potkám, přemýšlet jako o svobodném člověku.

My všichni jsme vězni. Všichni jsme spoutaní.

Takové myšlenky mohou člověka přivést k šílenství, nebo alespoň do deprese. Hlavou mi proběhlo, že jestliže je každá naše myšlenka jen způsobem, jak naplnit daný vzorec, pak by sebevražda mohla být jedinou svobodnou volbou, kterou máme. Nicméně jakkoliv ultrarychlá proměna mého mladého života byla, právě tohle byla jediná myšlenka, která mě ten den rozesmála. Rozhodně a bez jakékoliv pochybnosti jsem ji zavrhl. Sebevražda má coby „svobodná volba“ stejnou hodnotu, jako když si člověk chce koupit nové auto, nechat se zaměstnat, mít děti, jíst ve fast foodech, vyjet si na kole nebo si pochutnat na čokoládové zmrzlině. Což znamená – že vůbec není svobodná.

Když jsem byl o něco starší, přečetl jsem si, co o sebevraždě říkají Camus, Sartre, Hume, a dokonce i Jean Améry. Žádný z jejich úhlů pohledu nebyl lepší než ostatní. Všechny zůstávaly UVNITŘ toho vzorce, kterého jsem si všiml. Zvláštní bylo jediné to, že jsem si tu skutečnost, bez velkého přemýšlení, uvědomil hned v tom kuřičném poli.

Navzdory šoku jsem od hrůzu nahánějícího světa mentálního uvěznění, který jsem okem své mysli uviděl, neutekl. Někde za tím vším jsem viděl trhlinu; nedokonalost v tapisérii iluze. Byla tam, v samém středu předvídatelného a předem určeného kolotoče lidských životů. Nebylo to nic hmatatelného, spíš jako možnost něčeho. Uběhnou roky, než budu schopný to *něco* popsat. Ale od samého začátku jsem věděl – že se toho nakonec dotknu, ucítím to, poznám a budu to žít.

Naprosto nepřipravený jsem byl přinucen zhlédnout skutečnou svázanost lidských duší, mnohem dřív, než by ji měl kdokoliv spatřit, mnohem hlouběji, než ji, to teď vím, většina lidí vůbec kdy zažije. Dokonce i dnes, když se snažím popsat realitu situace, kterou jsem uviděl a pochopil ještě jako chlapec, je jen málo těch, kteří

rozumějí. Je to kluzká pravda, to mohu dozajista potvrdit. Je třeba ji mnohokrát zopakovat, než vás hloubka jejího významu udeří plnou silou. Ale jakmile vás jednou zasáhne, navždy vás změní.

Jak žít s vědomím, že všechno, co jsme udělali, co děláme a co uděláme, je výsledkem snadno předvídatelného řetězce příčin a následků? A jak pak o sobě můžete přemýšlet jako o svobodném člověku? A pokud člověk není svobodný, co tedy je?

To podivné letní chlapecké odpoledne bylo prvním krokem na mé dlouhé cestě za skutečnou svobodou. Stejný první krok, nebo jemu podobný, platí pro každého a znamená vždy stejný předěl. Může k tomu dojít různými způsoby, někdy mnohem později v životě, následkem nějaké tragédie, nemoci nebo ztráty, a někdy následkem přehnané radosti. Ale stává se to mnohým, stejně jako se to stalo mně. A vždycky to představuje stejnou osobní zkušenost, které říkám „prozření v zajetí“.

V jednom okamžiku se na sebe díváte jako na svobodného člověka, a v dalším se vaše drahocenná svoboda změní v nestydatou lež.

Prozření nejsou zas tak vzácná. Čas od času k nim dochází. Falešná svoboda má v sobě trhliny; není dokonalá, protože pohádka o svobodě není dokonalá. A tak se čas od času zhroutí. Tehdy lidé vidí chyby, nesrovnalosti, opakování, smyčky a spoustu dalších znaků, že s jejich stavem, co se svobody týče, je něco zásadně špatně.

Vlastně se takové věci stávají mnohem častěji, než jsou si lidé ochotní připustit. Ale jen někteří z nich, většinou po řadě častějších prozření v zajetí, to začnou brát vážně. Žijeme ve světě, který, z toho či onoho důvodu, nepodporuje svobodu. Převládají omezení, hranice, kontrola a mentalita typu „nic nového pod sluncem“. Pokud vás postihne prozření v zajetí, nejspíš o tom nebudete moci s nikým mluvit. Když se o to pokusíte, budete čelit skrytému, anebo méně skrytému, popírání vašeho zážitku. „Přemýšlíš o tom

špatně,“ řeknou vám. „Jsi jenom unavený a ve stresu. Zkus se na to dívat z té lepší stránky, vezmi si pár dní dovolené a pořádně si odpočiň, najdi si cvokaře, běž a medituj... a zase ti bude dobře. My jsme svobodní, ale víš, někdy to vypadá, že nejsme. Prostě si těch chviliek nevšímej. Ignoruj je a ony zmizí. Jako noční můra, která prchá před svítáním. Nevzdávej to a všechno bude zase dobré.“

A taky že bude. Aspoň na nějakou dobu. Než přijde další prozření.

Vaše hledání započne v okamžiku, kdy si sami přiznáte, že jste uvěznění. Ale dokud trváte na popírání situace ne-svobody, nemůžete se z ní dostat. Když pochopíte, přijmete a vydržíte úder prozření, že „si myslíme, že jsme svobodní, ale ve skutečnosti nejsme“, jste připraveni vydat se na cestu, která vede k pravému probuzení. Do té doby zůstanou zdi vašeho vězení nepropustné, bezpečné za vaším nepochopením vlastní situace.

2. Neuchopitelný cíl

KDYŽ SE ZPĚTNĚ DÍVÁM na dobu, která následovala po mé časné proměně z bezelstného chlapce na vášnivého hledače svobody, nemůžu odolat pokušení, abych ji nesrovnával s dnešní duchovní scénou. Mám dojem, že jsme tehdy (oním „my“ jsme myšleni „my, duchovně zaměřeni“, ať už to znamená cokoliv) měli mnohem víc jasno v motivaci. Skoro každý, na koho jsem na té cestě narazil, měl v očích třpytivý jas. Usilovali jsme o něco většího, než co bylo možné vyjádřit slovy. Náš pohled se upíral k neuchopitelnému cíli. Ve většině případů se ten cíl skrýval za velikým slovem – OSVÍCENÍ.

Osvícení představovalo deštník, pod kterým mnoho krásných duší našlo své duchovní druhy a přátele. Byla to společná půda, na které se setkávali uprchlíci, odpadlíci, nepřizpůsobiví, zklamání, znechucení, zmatení a rozpačití. Byl to velký modrý neonový nápis, který ukazoval směrem k Indii a na měkce hovořící guruy a svámíje v oranžových rouchách, s dlouhými vlasy a vřelýma očima.

Nepřidal jsem se k té karavaně zcela, i když jsem chtěl, alespoň nějakou dobu, nějakých pět šest let po svém prvním okamžiku prozření. Dorostl jsem tehdy do věku, kdy skoro každý touží odejít z domova, žít sám a vydat se na cestu, která pro užaslé rodiče nemusí být úplně přijatelná. Chtěl jsem, ale neudělal jsem to, částečně i z úcty k nim a lásce, kterou chovali ke svému synovi s jeho podivnými nápady. Moje zájmy nechápali ani trošku, ale nebránili mi. „Dělej si, co chceš,“ řekli mi, „ale prosíme tě, buď tak hodný, a alespoň dokonči vysokou školu. Získej vzdělání a diplom. Pak můžeš jít za svým snem.“

Samozřejmě že doufali, a oprávněně, že během té doby moje duchovní mouchy pomrou nebo možná usnou nebo na ně alespoň zapomenu. Jejich naděje měly pevný základ v běžné životní zkušenosti mnoha mladých lidí, kteří někde kolem dvacítky vykládají různé nesmysly, aby následně jen o pár let později přišli k rozumu. Naplnily se jen částečně. Zůstal jsem poblíž a dostal svůj diplom. A pak jsem se vydal za svými sny. K jejich obrovskému překvapení jsem udělal přesně to, co mi řekli.

Jak jsem už zmínil, takový běh událostí byl pouze částečně důsledkem mojí synovské poslušnosti. Tato část příběhu byla našťastí v souladu s dalšími důvody, které mě vedly k tomu, abych se nakonec na tajemnou, kouzelnou cestu s duchovními cirkusy té doby nevydal. Ty důvody byly mnohem hlubší a způsobovaly, že jsem pociťoval ustaranost. Prostě jsem nenašel nikoho, kdo by byl schopný zodpovědět moji otázku. A co hůř, bylo jen málo takových, kteří ji vůbec dokázali správně pochopit!

Abych se vyjádřil přesně a jasně, v duchovních hledačích, a i v jejich učitelích, jsem viděl stejné uvěznění jako v „průměrných“ lidech. Lišila se slova, která používali, rituály, kterými se řídili, šaty, které nosili. Jiné bylo i to, jak voněli, jak se smáli nebo objímali. Ale znaky nesvobody byly očividně a bolestně přítomné všude. Byli to jen lidé s určitými potřebami. A kde je potřeba, vždycky se najde někdo, kdo se nabídne, že ji uspokojí.

Nic neukazovalo na to, že by kdokoliv z nich našel východ z vězení, které jsem vnímal všude kolem sebe i v sobě. Totéž se týkalo všech „mistrů“ a „guruů“ bez ohledu na to, s jakou úporností o nich jejich následovníci tvrdili, že jsou osvícení.

Mám-li být fér, nejsem si jistý, co přesně jsem čekal, že uvidím; co za znamení jsem chtěl dostat, aby mě přesvědčilo, že někdo našel cestu ven. Teď už vím, že skutečná svoboda nemá žádné poznávací

znaky ani symptomy. Pokud nejste svobodní, není nic, co byste mohli uvidět. A pokud *jste* svobodní, není důvod, abyste se takovými otázkami unavovali. Ale teď už také vím, že existuje způsob, jak alespoň *poznat* otázku. Dokonce i když nejste svobodní, můžete ji pochopit. To je důsledek prozření v zajetí. Pokud jste to nezažili, a neznáte dokonce ani tu otázku, a pokud se dostanete do role „mistra“, nebo se do ní sami postavíte, budete vykládat samé duchovní bláboly. A pokud se v takovém případě dostanete do role duchovního hledače, někomu na jeho duchovní bláboly skočíte.

A právě toho jsem si jako hledač všiml při většině svých cest, setkání, kurzů, seminářů, přednášek, satsangů, daršanů a jiných forem duchovních událostí, kterých jsem se účastnil. Ta skutečnost nejspíš spasila mé rodiče před ohromným zklamáním z životních rozhodnutí svého syna. Ale mě pravděpodobně spasila před tímtěž.

Přesto však bylo osvícení *cool* a všichni o něm mluvili. To je to, co jsem měl na mysli, když jsem říkal, že jsme měli mnohem víc „jasno v motivaci“. Dnes je situace úplně jiná. Mnohem víc lidí – možná i dvacetinásobně – se zabývá nějakou formou duchovnosti, takže jistě můžeme říct, že zájem o ni roste. Zní to jako dobrá zpráva. Jenže myšlenka „osvícení“ nebo něčeho podobného dnes jako motivační faktor více méně neexistuje. Lidé toho chtějí od duchovnosti hodně: štěstí, zdraví, klid, blaženost, efektivitu, peníze, slávu, úctu, lásku, děti, rodinu... A duchovnost je, jak se zdá, schopná jim dát všechno, co si tak jako tak přejí, nebo to o sobě alespoň prohlašuje.

V jistém smyslu se dnes duchovnost změnila v praktický nástroj k plnění přání. Před nástupem současného duchovního *boomu* se o to lidé snažili pomocí práce, rozhovorů, politiky... třeba i pomocí lží a krádeží. Teď můžete udělat totéž – dostat to, co chcete – prostřednictvím vizualizace, afirmací, úmyslů nebo třeba s pomocí kosmické energie a vznešených mistrů.

Zvláštní je, že navzdory svému tvrzení o někdejší jasnosti a jednoduchoosti motivace, mohu s klidným srdcem souhlasit i s protiar-
gumentem, že jsou dnešní motivy jasnější a jednodušší, než je hon-
ba za nějakým neuchopitelným osvícením! Koneckonců, lidé chtějí
to, co chtějí. Jsou omezeni tím, co si přejí. A je tu slušná pravděpo-
dobnost, že se jim to podaří dostat, pokud k současné duchovnosti
přistoupí rozumně. Do jisté míry proti tomu nic nemám. „Jistá
míra“ zahrnuje užitečnost a praktičnost, pakliže v něčem takovém
skutečně jsou. Co ale NEzahrnuje, jsou tvrzení o vyšší hodnotě ži-
vota, jiných realitách, evoluci lidských bytostí, rozvoji vědomí a po-
dobně. A obzvláště pak nezahrnuje veškerá důležitá tvrzení součas-
né duchovnosti o tom, že vás dovede ke skutečné svobodě žití.

Proč ne? Protože na skutečnosti, že dokážete svá přání plnit
snadněji, rychleji nebo neobvyklejšími cestami než dříve, není nic
nového, vyššího ani svobodnějšího. Je to jen evoluce prostředků,
nástrojů, ne skutečná evoluce lidské duše. Jestli něco takového vů-
bec existuje, bude to viditelné spíš ve zralosti motivů, a ne v pokro-
čilosti nástrojů k uskutečňování tužeb.

Proto se i nadále držím argumentu o „jasnějších motivech“ dáv-
no minulé duchovnosti předchozího století. Nevěděli jsme přesně,
co to hledáme, ale měli jsme za čím jít. Ve vzduchu se vznášelo
alespoň to slovo. Nikdo nevěděl, co vlastně znamená, ale ukazovalo
vysoko mimo dosah obyčejných přízemních smrtelníků.

Nebylo nám to samozřejmě moc platné. Pokud vím, co se týče
pochopení a případného dosažení svobody, nebyla na tom většina
tehdejších duchovních hledačů lépe, než jsou na tom ti dnešní.

Jedním z prvních setkání s různorodostí výkladů osvícení se
pro mě stal rozhovor, ve kterém se na mě můj nový kamarád, muž
těsně po třicítce (takže tou dobou asi o deset let starší než já), sna-
žil přenést svůj entuziasmus ohledně „osvícených mistrů“ z Indie,

kterí jsou... fyzicky nesmrtelní. „Umíš si to představit,“ ptal se mě s přimhouřenýma očima, „jaké to je žít... navždycky?“

„No, neumím,“ odpověděl jsem mu s úsměvem. „Ale zní to jako pěkná nuda.“ Moje odpověď byla ironická jen kapičku (opravdu mám za to, že by tělesná nesmrtelnost byla pro vášnivý život katastrofa), ale on se skoro urazil. „Ne, nechápeš to,“ prohlásil vážně a snažil se mě ohledně tématu, které bylo pro něj důležité, dovzdělat. „Ta možnost opravdu existuje. My všichni budeme nesmrtelní, až dosáhneme osvícení.“

Nemělo smysl se hádat, stejně jako to vlastně nemá smysl ani teď. Později mi vyprávěl, že jeho otec předčasně zemřel na nějakou nemoc, když jemu bylo teprve čtrnáct. Nikdy se z toho traumatu nevzpamatoval, a tak ho proměnil ve vlastní hon za nesmrtelností. Nejvtipnější na tom je, že jsem si celkem dost jistý, že mu ta jeho duchovní autorita, guru z Indie, nikdy nic takového neslíbila. Mluvil o osvícení, to ano, ale myšlenka nesmrtelnosti byla dodatek, který si k tomu můj přítel, nejspíš ze skrytého strachu ze smrti, přilepil.

Takových „malých“ skrytých důvodů pro častá nedorozumění ohledně cíle, o který jsme na první pohled všichni usilovali, jsem si všiml nesčetněkrát. Někteří slyšeli mír, jiní zdraví. Některé nadchla myšlenka, že získají schopnosti, které jim umožní dělat zázraky, a další zase fantazírovali o ovládání energií, léčení a předcházení neštěstím, dosažení světového míru nebo milování s bohy. A skoro vždycky, ve většině případů, jsem mohl za těmi myšlenkami vysledovat něco, co v životě osoby, která se k nim upnula, chybělo. Měl jsem dojem, že mi stačí si s někým chvilku povídat (o čemkoliv, aniž bychom se dotkli toho tématu), abych vám pak mohl s udivující přesností říct, jak si ten člověk bude představovat osvícení.

Když poslouchají někoho, kdo pro ně představuje duchovní autoritu, slyší lidé stejně jen to, co už mají ve vlastní mysli. A pokud

to neuslyší, otočí se na patě a odejdou. Anebo pokud mají nějaký jiný důvod k tomu, aby u toho konkrétního duchovního učení zůstali, jejich mysl sama zařídí, aby to uslyšeli.

Necítíte z toho závan opravdového vězení?

Osvícení je vlastně hrozně matoucí slovo. Nejsem si jistý, kdo ho vymyslel nebo kdo se ho jako první chytil, vzhledem k tomu, že v indické filozofii neexistuje jediná jasná myšlenka o cíli, který by měl něco společného se světlem. Jednu spojitost jsem ale přece jen našel v oboru, kterému se říká *džjótiš* (doslova to znamená „nositel světla“). Mluví se tam o velmi žádoucím stavu vědomí, kterému se říká *džjótimati pradžňá* neboli „rozum, který zná pravdu“.

Na druhou stranu existuje spousta indických slov, která ten duchovní cíl popisují: samádhi, nirvána, jóga, džňána nebo mókša. Raní západní překladatelé museli být tím množstvím nepřeložitelných pojmů zmateni. Slovo osvícení můžeme použít ve významu pochopení nebo moudrosti. Když mluvíme o osvícených panovnících, máme na mysli skutečnost, že vládli moudře a uvážlivě, spíše než výsledky jejich duchovního snažení. (Pojem *osvícenský absolutismus* se ostatně ujal jako název pro celou historickou epochu.) A běžně také říkáme něco jako „A najednou mě (něco) *osvítilo*...“, když zčistajasna něco pochopíme nebo dostaneme spásný nápad, o kterém nemáme tušení, kde se v nás vlastně vzal.

V tom smyslu byl okamžik mého prozření okamžikem osvícení. Když uvidíte něco, co jste předtím neviděli, je to díky paprsku světla, který to... osvítí. Ale to nemůže být ten cíl, ne? Během života zažíváme takových momentů „osvícení“ spoustu a každý z nich může být hluboký a význačný. Slovo samo tedy

příliš nevysvětluje. Dokonce i kdybyste dali na začátek velké písmeno a začali mluvit o jediném pravém a posledním Osvícení, čeho byste tím dosáhli? Váš cíl by i dál zůstal neuchopitelným. A navzdory výrazu samotnému bychom ohledně jeho významu i nadále tonuli v temnotě.

Další velké slovo, které se k popisu cíle často používá, je *probuzení*. A zase ten výraz můžu jednoduše vztáhnout k tomu okamžiku, kdy jsem prozřel v zajetí. Spal jsem a nebyl jsem si vědom žaláře, ve kterém se nacházím. Slovo *probuzení* můžete použít k popisu jakýchkoliv vědomostí, jejichž získáním se „probudíte“. Je jasné, že jde o symbolický výraz. Tentýž výraz ostatně používáme i v každodenním životě – v noci spíte a ráno přichází probuzení. A zase to můžete zkusit s velkým počátečním písmenem a tvrdit, že myslíte konečné Probuzení. Ale to jste se dostali do stejné pasti. Když mluvíme o Probuzení, co tím přesně myslíme?

Pro mě osobně byla neuchopitelnost cíle trochu zmírněna tím, že jsem přijal vysvětlení o „vyšším vědomí“. Stavby vědomí se jeden od druhého očividně liší. Představoval jsem si, že uvěznění je jistým způsobem nižší, nerozvinutý stav vědomí, a že tedy svoboda musí být znakem plně rozvinutého vědomí. Nebylo mi jasné, co by to přesně mělo znamenat. Ale právě díky tomu jsem měl dostatek prostoru, abych mohl fantazírovat o zážitcích vyšších stavů vědomí, které se svými účinky podobají zážitkům po požití halucinogenních drog, ale jsou dostupnější a mnohem méně nebezpečné než jejich světské náhražky.

Na svou obranu bych rád uvedl, že jsem nebyl tak úplně vedle. Později jsem pochopil – a vy to brzy pochopíte také – že vědomí a svoboda toho mají hodně společného. Jedinou podezřelou věcí na tom bylo to slovo *vyšší*, které naznačovalo nějaký vývoj, dosažení nějakého cíle a exkluzivitu. A mělo uplynout skoro patnáct let

naplněných spoustou zážitků z vyšších stavů vědomí, než mi začne být jasné, že jsem se vydal špatným směrem. „Vyšší“ je zábavné a zajímavé, ale je to jen další pokročilá dovednost, jako je multitasking, fyzická síla nebo jakákoliv jiná zvláštní schopnost. A stejně jako všechno ostatní se ani „vyšší vědomí“ nutně nemusí pojít se svobodou. Právě naopak! Pro mnoho lidí to bude znít překvapivě, ale v usilování o vyšší stavy vědomí, a zejména v jejich dosažení, je často mnohem více spoutávajících prvků, než byste čekali.

Nakonec jsem tedy přijal řešení, které bylo očividné. Pokud pocítíte uvěznění, pak to, co chcete, je... svoboda. A výraz, který se tehdy často používal, byl... *osvobození*. Anebo ještě líp, sanskrtský termín *móksa*. Od nynějška budu nadále tento výraz – *móksa* – používat, jak jen to půjde. Ne proto, že bych měl zvláštní slabost pro sanskrt, nebo nedej bože proto, že bych chtěl, abyste přijali myšlenky z nějaké cizí kultury nebo tradice. Důvod je naprosto praktický. Náš cíl, i když ho nazveme svoboda nebo osvobození, je i nadále nepoznatelný. Pořád ještě nevíme, o čem se to bavíme. A používání týchž pojmů v běžném životě by mohlo být velmi matoucí. Chceme se snad osvobodit od tyranie bankovního systému nebo monetárního otroctví? Nebo se chceme osvobodit od nemoci a utrpení? Tohle teď očividně na mysli nemáme.

Právě tak by nám příliš nepomohlo, kdybychom začali v jedné větě zmiňovat Svobodu a Osvobození a svobodu a osvobození. A ani přídavná jména jako absolutní nebo skutečná, ať znějí jakkoliv dobře, by nebyla dostatečná. Bez ohledu na to všechno budu pravděpodobně v průběhu knihy občas používat velká počáteční písmena, jakož i vznešená přídavná jména, abych lépe rozlišil duchovní cíl od běžnějších významů týchž slov. Pokud ale napíšu *móksa*, pak rozhodně nebude pochyb. To je *to* něco, co je nepostižitelné, ale i přesto je to právě to, co chceme.

Než se vydáme směrem k pochopení toho, co to vlastně *móksa* je a jak se projevuje v lidském životě, musím ještě zodpovědět jednu dost zřejmou otázku.

My, lidé, jsme spoutáni a uvězněni většinou nikoliv materiálními okovy, ale jemnými a téměř neviditelnými vzorci v našich touhách. Tomu ještě více méně rozumíme. Ale jak se to děje? Kdo, nebo co jsou naši věznitelé?

3.

Klíčová otázka

V TAKOVÉM MNOŽSTVÍ „PROBUZENÍ“ A „OSVÍCENÍ“, jaké se na nás valí z právě tak ohromné spousty duchovních zdrojů, začíná být čím dál těžší položit si klíčovou otázku. Tu, která se stane začátkem vaší cesty k mókše.

Klíčová otázka. Otázka, která představuje klíč.

Otázka, která vás dovede k mókše.

Ta otázka může mít mnoho podob. Může být tak jednoduchá, že jednodušší být nemůže, nebo složitější, než si dokážete představit. Většinou se ale projevuje jako jistý druh údivu nad zázrakem bytí. Bytí – co to je? A jak je to vůbec možné?

Abyste pochopili závažnost klíčové otázky, zkuste toto:

Představte si sami sebe jako komiksovou postavičku. A představte si, že se vám nad hlavou vznáší otazník. Představte si, že tenhle otazník nikdy nezmizí. Nikdy. Jak žijete svůj kreslený život, vaše emoce i vaše činy se s každým okýnkem komiksu mění. Bublíny s vašimi slovy nebo myšlenkami se také střídají a neustále následují jedna za druhou. Ale otazník nad vaší hlavou zůstává. Vy se rozhlížíte, stojíte, sedíte, běžíte, pláčete, jíte, mluvíte, močíte, milujete se, skáčete, spíte... ale ten otazník tam pořád je a vznáší se přímo nad vámi.

Otazník znamená, že si neustále kladete otázku, jakou roli v tom komiksu vlastně máte. Celou dobu přemýšlíte: „Co to je, tohle všechno? A kdo jsem já?“

Pokud jste si to představili, právě jste si utvořili mentální obraz člověka, který stojí na počátku své cesty k mókše, skutečné svobodě.

Člověka, který se cítí, jako by žil v podivné, tak trochu pokřivené iluzi života. Jenže ona vypadá tak skutečně. Někdy je příjemná a jindy hrozivá. Může být nebezpečná, ale i nadmíru bezpečná. Ale ať už je jakákoliv, celý ten komiksový příběh je uvězněný mezi dvěma okraji stránky, anebo třeba obrazovky. Zdánlivě se mění, jedna scéna přechází v druhou, zleva doprava, shora dolů. Můžete vidět sami sebe v kůži komiksového hrdiny, který řekněme řídí auto. Sledujete, jak se cesta před vámi odvíjí. Vidíte domky, kolem kterých projíždíte, a lidi, kteří kráčí po chodníku. Na křižovatkách jsou značky, které ukazují směr k neviditelným městům se smyšlenými jmény. Tam jsou louky a tady les... a v dáli pár zvířat. Zničehonic se jedno z nich vynoří před vaším automobilem, křičí jako člověk a pěkně sprostě vám nadává, protože jste ho skoro přejeli.

A celou tu dobu, zatímco si jedete svou komiksovou skutečností a staráte se o své komiksové záležitosti, vás otazník neúnavně sleduje. Většinou je neviditelný, protože se vznáší nad vaší hlavou a kousíček za vámi. Vy ho teď vidíte, protože se na něj díváte zvenčí. Ale kdybyste byli opravdu postavou v komiksu, bylo by pro vás obtížné ho zahlédnout. Je tu toho tolik, co odvádí vaši pozornost. Musíte dávat pozor, kudy jedete, abyste nepřejeli některé z těch nebohých stvoření, které přechází přes ulici. Musíte brát telefon svému otravnému a náročnému šéfovi. A taky je kolem vás spousta krásných žen a mužů. A tolik věcí, co můžete dělat. Tolik příjemných, pohodlných a úžasných věcí, které chcete vyzkoušet. Někdy je skoro snadné zapomenout na ten zatracený otazník, který vám visí nad hlavou.

Jenže on nikam nezmizel. Ne doopravdy. Je pěkně vytrvalý. Vlastně se z něj pomalu stává jediná konstanta vašeho komiksového světa. Vzhledem k tomu, že se pohybuje s vámi, když se zastavíte, ťukne vás zezadu do hlavy a připomene vám svou existenci.

V těch okamžicích si ho uvědomujete nejvíc. Ale jste si ho vědomi, i když jste v klidu a nic neděláte. V těch momentech visí přímo nad vámi, přímo před vaší tváří. Zakrývá vám výhled tak, že kvůli němu nevidíte nic jiného. Nemůžete ani pořádně myslet. A otazník zdánlivě roste a roste. A jako by celý komiks zevnitř užíral. A nakonec, v poslední scéně, už nejste ani vy, ani nic dalšího z komiksového světa. Zmizelo všechno kromě otazníku.

A to je počátek skutečného probuzení.

Probuzení není záblesk kosmického světla v hlavě ani úžasné něžné zaplavení univerzální láskou. Nenachází se ve zdlouhavé agónii z toho, že osoba, kterou milujete, umírá na rakovinu, ani v božské vizi Panny Marie, která vám do ucha šeptá slova moudrosti. Nenajdete ho při putování do exotických zemí údajně oplývající duchovní energií a nedojde k němu ani tehdy, když nabídnete pomocnou ruku chudým a potřebným.

Probuzení se nachází v klíčové otázce.

V komiksovém světě, jako je ten, v němž se nacházíte, je obtížné ji pořád tahat s sebou. Představuje totiž samé nepříjemnosti, překážky a neuvěřitelně neskladné zavazadlo, které vám ztěžuje všechno, co děláte. Je jako neodbytný komár, který vám neustále bzučí kolem hlavy a každou chvíli vás kousne. Nepředstavuje pro vás žádné velké nebezpečí, ale za to vás přivádí k šílenství. Snažíte se ten otravný hmyz zabít, ale vždycky je nějak mimo váš dosah. A časem vám začne docházet, že ten komár ve skutečnosti není z komiksového světa. To proto ho nemůžete zahubit. A je mnohem pravděpodobnější, že nakonec zabije on vás.

Pokud jste se do představování si komiksového světa a jeho srovnávání se svým životem vžili, možná si říkáte, proč byste vůbec měli chtít, aby vás ten zatracený otazník všude sledoval? Proč byste ho vůbec měli chtít vpustit do svého světa, a kazit si tak potěšení

z něj? Odpověď je jednoduchá: Nic takového samozřejmě nechcete! Ve skutečnosti byste ho z hloubi duše nenáviděli. Jenže jak už jsem vám vysvětlil, není z tohoto světa, nepatří do vašeho příběhu a vy, kteří do něj patříte, s tím nemůžete nic udělat.

Bohužel pro vás se ale objeví. Začne se sklánět nad vaší hlavou. Vlastně je tu docela slušná šance, jakkoliv protivná vám ta myšlenka může být, že vám visí nad hlavou právě v tomto okamžiku. Jinak byste tohle nečetli. Otazník spolu s otázkou se objevil ve vašem životě.

Tak co teď?

Zbavit se ho nemůžete.

Takže co můžete udělat?

Čelte mu. Obejměte ho. Vdechněte jej dovnitř a zkuste ho strávit.

Znovu a znovu, jak nejčastěji můžete. Ptejte se na to, na co se ptá otázka. Buďte neodbytní. Obráťte se k tomu čelem a nedopřávejte mu odpočinku. Změňte se v lidského komára, a bzučte ještě otravněji než ta zatracená potvora.

To je vaše jediná šance jak se z této neřešitelné situace dostat. Když zkusíte utéct, chytí vás. Když se budete snažit zapomenout, připomene se vám. Když ho zkusíte smazat, přechytračit, obejít, smířit se s ním, nečekaně ho zničit jadernou střelou nebo proti němu povedete vytrvalou gerilovou válku, ničeho nedosáhnete. Půjde za vámi, zaskočí vás, když to budete nejméně očekávat, a vrátí vás na vaše zasloužené místo v komiksu.

Jestli se z něj ale chcete dostat pryč, musíte se obrátit čelem ke klíčové otázce.

Co je to za otázku?

Většina dnešních duchovních učení je ve fázi hlubokého popírání a možná i hluboké slepoty vůči existenci hrozící otázky, která je

vetkána do samotné struktury našeho vesmíru. Utíkají od ní a hledají útočiště v plnění přání a uskutečňování myšlenek a záměrů. Protože myšlenky jsou naše, nebo ne? Cítíme je jako svoje, utváří se přece v naší mysli, ne?

Jenže když se nad nimi trochu zamyslíte... Jsou skutečně *vaše*? Jsou. V tom smyslu, že je cítíte uvnitř sebe. Formují se ve vás, takže jistým způsobem musí být vaše. Nicméně, chápete podstatu dilematu, ne? Otázka se vás ptá: „Do jaké míry pochází myšlenky od vás a do jaké míry vás ve skutečnosti spoutávají?“

To je rozhodně dobrá podoba klíčové otázky. Může být ovšem položena i jinak. Například více filozoficky, jak to doporučuje Ramana Mahárši: „Kdo jsem?“ Takto položená otázka vám může přinést zajímavé výsledky bez ohledu na to, jestli ji používáte za účelem analýzy toho, s čím se ztotožňujete, jako deníkovou terapii nebo jako duchovní techniku rozvzpomínání. Je ale spíš abstraktní. A může vás dohnat k tomu, že se budete donekonečna vyptávat sami na sebe, aniž byste dostali opravdovou odpověď. Ale abychom byli fér, může to fungovat. Zejména pokud máte sklony k filozofii a samotářství. Většina lidí ale taková není. A proto vám navrhuji klíčovou otázku v mnohem praktičtější podobě. Zaměřte se na obsah svých myšlenek. V zásadě není důležité, jestli jsou myšlenky opravdu vaše, nebo ne. Podívejte se ale na jejich obsah. *Odkud se vzal?*

Obsah (vašich) myšlenek, jejich význam, představuje hybnou sílu vašich činů. Prostřednictvím toho obsahu se vyjadřujete a on určuje optiku, kterou pohlížíte na své touhy a pohnutky. Odkud se tedy bere?

Proč si myslím právě tuhle myšlenku, a ne nějakou jinou?

A to je podoba klíčové otázky, kterou doporučuji. To je ta otázka, které musíte čelit. Má tu přednost, že na ni existuje odpověď.

Když se k ní přiblížíte, dostanete se až k hradbám svého vězení a nakonec možná budete schopni je zdolat.

Ještě jednou: Klíčová otázka, které musíte čelit, pokud jste připraveni přijmout následky svého prozření a skutečně hledat mókšu, zní: *„Proč si myslím právě tyto myšlenky? Přicházejí svobodně, nebo jsem naprogramovaný, abych si je myslel?“*

Navrhuji vám, abyste si tu otázku v následujících několika dnech nebo týdnech, kdy budete číst tuto knihu, často pokládali. A později také. „Často“ znamená, kdykoliv si budete něco přát. Ale pozor, prozatím se nebavíme o odpovědi – ale pouze o otázce, kterou si kladete vytrvale, neodbytně a s vnitřním nasazením. Během pouhých několika dní vás ta otázka může na duchovní cestě ke skutečné svobodě a probuzení odvést dál než dlouhé roky takzvané „duchovní práce“, která je dnes tak populární (a která navíc ve většině případů vede opačným směrem).

Jak už jsem psal, tato podoba klíčové otázky nezůstane bez jistého druhu odpovědi. Na každou její podobu existuje odpověď. Některé je však těžší pochopit a potřebovali byste víc času, abyste k nim došli. Tato otázka má ten správný poměr významu, praktičnosti a účinnosti.

V mezicase, zatímco nutíte svého komiksového hrdinu, aby se jí přestal vyhýbat, a konečně dopustíte, aby ho strašlivý otazník udeřil plnou silou, my budeme společně pokračovat po cestě k nalezení odpovědi.

4.

Karma: pohled do zrcadla

BYLO MI ŠESTADVACET, KDYŽ jsem poprvé strávil šest měsíců tím, že jsem se věnoval pouze meditaci. Bylo to v „ášramu“ na severu Itálie, poblíž švýcarské hranice. Překrásné místo nad alpským jezerem Como. Čerstvý horský vzduch stvořil během letních měsíců ideální prostředí pro dlouhá sezení se zavřenýma očima. A když jsem je občas otevřel, mohl jsem během jasnějších dní dohlédnout až na jih do Milána, a ještě dál k modři Jadranského moře.

Jednou měsíčně jsem sjížděl lanovkou dolů do města, abych si mohl nakoupit, co jsem potřeboval. Během jedné takové návštěvy uspěchaného a pro mé pročištěné uši až příliš hlučného města jsem zažil krátké setkání s jedním ze svých osvícených průvodců.

Než budu pokračovat, chtěl bych, aby mezi námi bylo ohledně předchozí věty naprosto jasno. Nebo spíš, chtěl bych, aby byla naprosto jasná vám. Nemluvím o žádných tajemných učitelích se zvláštními schopnostmi, kteří mě provázejí světem nebo mě ochraňují a vedou jako andělé seslaní z nebe. Mám na mysli většinou obyčejné lidi, jaké můžete potkat na ulici, pozdravit je – nebo taky ne, jak se vám chce – a kteří vám nedají nic na oplátku, kromě toho pozdravu – pokud mají chuť. Někdy ti lidé ale řeknou nebo udělají něco, co uvidíte a uslyšíte, ale v daném okamžiku nemusíte nutně pochopit. A teprve mnohem později, většinou znenadání, zjistíte pravý význam toho, co se tenkrát odehrálo.

Toho dne jsem postával před výlohou nějakého obchodu. Ne-sháněl jsem oblečení, ale moji pozornost upoutala jedna pěkná

mikina. Večery tam nahoře umí být pěkně chladné, a tak jsem tu a tam zalitoval, že jsem si s sebou nevzal nějaké teplejší oblečení. Mikina, o které jsem uvažoval, byla docela drahá. Dobrá kvalita, pěkný design... dokonce i bez vyzkoušení mi bylo jasné, že by mi seděla. Jenže jsem neměl tolik peněz. Nebo vlastně měl, jenže kdybych si ji koupil, musel bych si odeprít jiné věci jako zubní pastu, šampon nebo nové tkaničky do bot, které jsem potřeboval.

Myslím, že jsem před tou výlohou stál docela dlouho. Koukal jsem na tu mikinu a pomalu počítal, jestli si ji můžu dovolit. Možná jsem si u toho dokonce na chvíli zdříml. Vzhledem k tomu, že jsem měl za sebou spoustu hodin meditace, byl můj metabolismus značně zpomalený. Byl jsem schopný hodiny prosedět nebo prostát na jediném místě prakticky bez myšlenek. A když už se nějaké ty myšlenky objevily, byly celé pomalé, skoro až líné. Líbilo se mi to. Nešlo o to, že bych byl ospalý nebo neschopný rychlé reakce. V případě potřeby jsem mohl jednat úplně normálně. Ale pokud se kolem mě nic nedělo, často jsem neměl důvod k pohybu nebo činnosti jakéhokoli druhu.

Nicméně, vůbec jsem si nevšiml, kdy se ke mně přiblížil ten člověk. Jen jsem zničehonic uslyšel jeho tichý hlas. Promluvil na mě anglicky se silným italským přízvukem: „Neztrácej čas koukáním do zrcadla.“

Jeho slova mě vytrhla z podřimování ve stoje. Zamrkal jsem a usmál se na něj. Byl to muž kolem padesátky, a navzdory horkému letnímu dni měl na sobě bezchybný italský oblek a vyleštěné černé boty. Bílé vlasy měl upravené do krátkého uhlazeného účesu. Ale jeho tvář, kterou brázdilo jen pár vrásek od smíchu kolem úst a očí, působila mladě. Zdálo se, že si všiml, jak dlouho stojím před výlohou, a došel k závěru, že se v ní prohlížím jako v zrcadle.

Pokusil jsem se mu to vysvětlit. „Ne, ne, já jsem...“

Mé snahy byly ale zmařeny rychlým gestem jeho ruky. Zvedl ji, dlaní otočenou proti mně. To gesto jasně říkalo – mlč! Pochopil jsem a zmlkl, ale nechápal jsem, co po mně vlastně ten člověk chce. Na několik vteřin se zarazil a pak na mě namířil ukazovák.

„Skutečný nepřítel...“ začal váhavě, jako by měl problém najít v angličtině ta správná slova, „je tady, v tvojí hlavě... Skutečný nepřítel je před zrcadlem. Musíš mu čelit.“

Hleděl jsem na něj s otevřenou pusou. Nevěděl jsem, co bych mu na to řekl, protože jsem neměl ponětí, co se mi snaží sdělit. Ale on mi jen znovu zamával ukazovákem před nosem, usmál se a s mírnou úklonou odešel.

A to bylo všechno. Byl jsem pěkně zmatený, ale nemohl jsem se tou záhadou zabývat moc dlouho. Přišel čas vrátit se nahoru do hor.

Ach ano, tu mikinu jsem si nakonec koupil. Ale až o pár týdnů později, když jsem pochopil, že chlad je větší problém než používání nekvalitního mýdla a mytí vlasů bez šamponu. Vzpomněl jsem si na toho podivného muže, když jsem se do obchodu s oblečením vrátil, a dokonce jsem tam na něj i pár minut čekal, vedený mlhavým dojmem, že by se mohl znovu objevit. Ale nestalo se tak.

Ovšem o sedm let později, když jsem procházel největší proměnou svého života, to byla právě ta mikina, která mi připomněla jeho slova. Všechno, čemu jsem do té doby věřil, se tehdy rozpadlo na kusy. A teprve v tom okamžiku jsem pochopil, co se to tehdy před výlohou toho italského obchodu stalo a co mi vlastně bylo řečeno.

Musíte si uvědomit, že jsem byl tenkrát hluboce zaujatý honbou za prožíváním vyšších stavů vědomí. Tehdy se mi zdálo, že právě to je cesta ze žaláře, který jsem od svého prvního okamžiku prozření viděl všude kolem sebe. Ten žalář jsem už tehdy rozpoznal a přijal v podobě indického pojmu *karma*. A žalárnici – jistě, vězení přece nedělají jen zdi – byli *karmičtí činitelé*. Nebo pokud jsou pro vás

takové termíny přijatelnější, *nositelé karmy* nebo její *prvky*. Později jim začnu říkat *karmické smyčky*. *Karmická smyčka* je kombinace starého a moderního výrazu, kterou mám obzvlášť rád, protože ukazuje přímo k jádru problému. Jenže chápání karmy, o které se s vámi snažím prostřednictvím této knihy podělit, mělo přijít později. V té době jsem se s tou myšlenkou teprve seznámil a hodně jsem o ní přemýšlel. Což znamená, že má mysl byla plná myšlenek o karmě. Co to vlastně je? Jak se projevuje? Jak ji pociťujeme? Co s námi karma dělá? Dala by se zastavit nebo třeba zničit? Je opravdu možné prolomit její začarovaný kruh?

Učili mě, že vyšší stavy vědomí jsou cestou, jak z ní uniknout. Ta myšlenka byla v souladu s většinou východních tradic a já jsem ji následoval, jak to jen bylo možné. Získal jsem mnoho zážitků a zkušeností. Získal jsem vnitřní klid a pokoj, jaký neměl období. Často jsem celé hodiny a někdy i dny strávil v pozici pozorovatele, svědka, nejen vnějšího světa, ale i svého vlastního jednání. Mé oči byly schopny zahlédnout záblesky vyšší skutečnosti. Zažíval jsem zlepšenou percepci barev a vnímal energetické podpisy živých bytostí. Dokonce jsem občas cítil podivnou přítomnost nevtělených duchovních entit. A to všechno mí učitelé vítali a podporovali jako znak rozvoje vyšších stavů vědomí.

Když jsem si příště šel pro mikinu a viděl, že tam ten zvláštní člověk není nikde kolem, přivedlo mě to – jistý druh kontaktu s nevtělenými bytostmi – na myšlenku, že možná i on je součástí této skutečnosti, a ne člověk z masa a krve. Možná jsem ho viděl a mluvil s ním jen já a pro ostatní byl neviditelný. Jeho slova byla tak podivná, a později se ukázala být tak významná, že by bez problémů zapadla do duchovních sfér.

Ovšem po tom prvním a jediném setkání jsem ho už nepotkal, takže jeho původ nemohu potvrdit. Časem jsem ale od vysvětlení,

že nebyl z tohoto světa, upustil a přiklonil jsem se k obyčejnému a zcela světskému pohledu na naše setkání. Mnohem víc mě nadchla myšlenka, že to byl náhodný osvícený kolemjdoucí, který uviděl mladého hledače, porozuměl jeho situaci a jako blesk z čistého nebe, bez zvláštního přemýšlení a naprosto nečekaně, prostřednictvím několika slov zasel sémě svobody. Vsadím se, že už pak myšlenkami na mě neztratil ani jeden jediný okamžik. Nebyl v tom žádný zvláštní plán nebo účel. Jednal pod dojmem okamžiku. Poté, co mi řekl to, co měl, si dal nejspíš sklenku chladného vína s přáteli nebo se možná vydal na rozsmarnou taneční párty do blízkého hotelu.

Teprve mnohem později jsem v „neočekávanosti“ začal rozeznávat pravý znak svobody. Ale ještě dlouho poté, dokonce i potom, co jsem pochopil pravý význam jeho slov, jsem se pokoušel najít v našem setkání nějaký smysl, nějaké poselství, konečný účel, něco, co mě povede. Je jen přirozené, že lidé spoutaní karmou to dělávají, protože to ona nás podněcuje k tomu, abychom ve všem hledali smysl. Brání nám v pochopení pravé svobody a místo toho nám vnucuje představy o údajných vyšších cílech a tajných plánech. Pod jejím vlivem se snažíme najít to, co je skryto za očividným, a pořád se ptáme – *proč?*

Jenže nic skrytého není! Všechno máme přímo před očima. Tehdy a tam jsem byl na samém okraji pravého probuzení, a přece jsem od něj byl roky vzdálený. A byl tam on – člověk, který překročil hranici a neměl potřebu dělat nic dalšího. A bez potřeby vyslovil ta slova. Udělal to, co udělal, bez důvodu.

A to je všechno. Ať už se později stalo cokoli, nestalo se to kvůli němu a nebylo to důsledkem jeho činů. Všechno, co se stalo potom, už bylo úplně a naprosto moje. On byl svobodný, a já ne. On nepotřeboval důvod; já jsem potřeboval vysvětlení.

Naše současná situace, moje jako autora a vaše jako čtenářů, není stejná, ale je podobná. Dívám se zpátky na dobu svého pátrání

a zároveň se dívám dopředu do vaší současnosti, kdy čtete tuto knihu. Není důvod, abych ji psal, není žádný vyšší účel. Nicméně, ten příklad používám, protože je mnohem jednodušší vysvětlit svobodu okamžiku, který spočívá v několika větách vyslovených osvobozeným, než svobodu dlouhých hodin psaní přeměněných v knihu. Bez nejmenší pochybnosti se ale jedná o totéž.

Dovolte mi, abych vám karmu objasnil ve světle toho, co mi řekl ten záhadný člověk v Itálii, a s ohledem i na obvyklé, i když spíš pomýlené představy, co to karma je.

Myšlenka, že karma je osud, se objevuje ve dvou variantách. První má za to, že je to něco, co se musí stát, něco, co je „souzeno“ nebo „zapsáno“ (ať už to má být zapsáno kdekoliv – ve hvězdách, v akašické kronice, nebo třeba ve struktuře genů). Tato představa je založena na determinismu a absolutní předvídatelnosti. Na počátku, zejména po mém prvním okamžiku prozření, jsem byl pod velkým vlivem právě takového pohledu na věc. Později jsem trochu „změkl“, protože jsem pochopil, že absolutní znamená absolutní, a to by nebylo v souladu s existencí trhlin v konstrukci žaláře. Například už jen existence myšlenky volby je jedna taková trhlina. O volbách toho budu psát mnohem víc v další kapitole. Ale prozatím řeknu jen tolik, že karma jen velmi zřídka působí v duchu absolutního determinismu. Může tak fungovat třeba v situacích, kdy opravdu nemáme na výběr. Na rozdíl od momentů, kdy si to jen myslíme nebo to tvrdíme, ale ve skutečnosti na výběr máme, a jen to nevidíme.

Někdo by řekl, že na výběr máme vždycky, ale to není přesné. Jsou situace, kdy se sami zaženeme do kouta a jedinou možností,

jak se dostat ven, je z něj zase pozpátku vycouvat. Na druhou stranu jsou i případy, kdy se nemůžeme pohnout nikam jinam než dopředu, a tak musíme dokončit to, co jsme začali.

Mám vlastně dost jasnou představu o tom, jak často se nacházíme v takových předurčených „karmických“ situacích. Můžu to dokonce vyjádřit v číslech. Vážně! Velká část mého zkoumání karmy se týká studia fascinující oblasti *džjótiše*. Už jsem se o tom umění zmiňoval, když jsem mluvil o „světle“, které je obsaženo v „osvětlení“, a jeho případné spojitosti se svobodou. Džjótiš se zabývá analýzou karmické struktury, podle níž se odvíjí náš život. Aby splnil svou úlohu, využívá myšlenku synchronicity a holografického propojení mezi pohyby nebeských těles a narozením nové živé bytosti. Jedná se tedy o jistý druh astrologie. Vždycky ho ale váhám tak označit, protože džjótiš je mnohem víc než to. Jde o hlubokou filozofii karmy, která vysvětluje, jak jsme utvářeni a jakým způsobem se formuje náš život. Je to praktická moudrost o životě. Vlastně je natolik praktická, že nám umožňuje udělat si statistickou analýzu sebraných údajů. Nemám v úmyslu jej tu pokoutně vydávat za vědu, protože jí není. Ale některá čísla by vám mohla připadat zajímavá. Například během posledních dvaceti let jsem víc než desetitisíckrát provedl hloubkovou analýzu života lidí s ohledem na jejich nativní horoskop*. Když do toho zahrnu

* Poznámka překladatelky: V tomto místě bych ráda české čtenáře požádala, aby si dali pozor na záměnu pojmů. Pojem *horoskop* jsme si zvykli běžně spojovat s představou populárních krátkodobých „předpovědí pro určité astrologické znamení“ otiskovaných v různých časopisech a periodících. To ale není tento případ. Horoskopem se zde myslí diagram, který znázorňuje obraz nebe (respektive postavení relevantních nebeských těles) v určitém okamžiku (v tomto případě v okamžiku narození konkrétní osoby) a viditelný z určitého místa. Angličtina takový diagram označuje pojmem *birth chart* (oproti *horoscope*), který se dá volně přeložit jako „postavení planet v okamžiku zrození“. Chorvatština má ekvivalentní termín *natalna karta*. V češtině ale, zdá se, podobný vhodný pojem nemáme.

i práce svých studentů, kteří mi během let pomáhali se tím tématem zabývat, dostaneme se odhadem na nějakých sto tisíc nativních horoskopů. Hledali jsme případy, kde bylo jasně vidět, že je nějaká událost v životě určité osoby naprosto NEVYHNUTELNÁ. Technicky se v džjótiši takové situaci říká *drdha karma* čili nevyhnutelná, neměnná karma.

Uhodnete, na kolik případů neměnné karmy jsme narazili? Kolik horoskopů s jasnou drdha karmou jsme viděli? Já osobně jsem takové viděl tři. Tři případy za sto tisíc analýz. Jeden jsem našel já a dva mi ukázali studenti. Všimněte si, že to neznamená, že by všechno v životě těch tří lidí bylo pevně dané. Hledali jsme pouze jednotlivé události s jistým stupněm významnosti, jako je narození dítěte, ztráta dítěte, závažné choroby, dopravní nehody, rozvod, výhra v loterii, smrt partnera a podobně. Průměrná osoba zažije v životě asi deset až dvacet takových událostí.

Spočítat už si to nejspíš zvládnete i sami. A k tomu mějte na paměti i skutečnost, že všechny horoskopy patřily lidem, kteří mě nebo mé žáky o pomoc požádali. To znamená, že v jejich životě došlo k událostem, které spadají do skupiny „obtížně změnitelných“. A to by mohlo znamenat, že je častost nezměnitelných událostí u průměrné populace ještě mnohem menší než v rámci naší velké, ale přece jen vybrané skupiny. Závěr: K předurčeným událostem způsobeným nezměnitelnou karmou dochází jednou za mnoho milionů životů.

Ve vztahu ke svobodě, by to mohlo znít jako dobrá zpráva, která popírá jakoukoliv formu prozření v zjetí, která by nás mohla postihnout. Bohužel, není to tak. Protože v předešlých odstavcích jsem nemluvil o tom, co se odehrává v životech lidí, ale o nezměnitelné karmě, která je vidět už v samotné struktuře jejich bytí. Ukazoval jsem na možnou existenci předurčení. Zjistil jsem, že předurčení je

možné, ale častost jeho výskytu je velice nízká. V samotné struktuře lidského života jsou jasné znaky svobody. Naproti tomu chování lidí, jejich myšlenky a touhy, jsou většinou velice předvídatelné. Ale ne proto, že by byly předurčené! Tak karma nefunguje. Je mnohem rafinovanější, neviditelnější, a tím pádem i mnohem nebezpečnější.

„Neztrácej čas koukáním do zrcadla“ – vzpomínáte? To mi řekl můj stínový italský guru. A právě to jsem dělal. Dlouho jsem se díval do zrcadla, jak před naším setkáním, tak i po něm. Vesmír je zrcadlo toho, co se odehrává v nás. Zrcadlo totiž zobrazuje poměrně věrný obraz toho, co se v nás děje. Na první pohled je ten obraz podmíněný. Zdá se, jako by se všechno, co se děje, uskutečňovalo z nějakého důvodu. Dědeček fyziky, Sir Isaac Newton, jako astrolog i jako vědec pevně věřil, že je zrcadlo předvídatelné. Když znáte polohu, energii i směr pohybu všech malých kuliček ve vesmíru, můžete si vypočítat budoucnost. Ale Newton ji nikdy nevypočítal. A neudělá to ani žádný jiný astrolog a žádný jiný vědec, protože je to nemožné.

Když se díváte na odraz, může se vám zdát, že je předvídatelný. Astrologové té iluzi do značné míry stále ještě podléhají. Vědci jsou dnes trošku přizpůsobivější, zejména poté, co kvantová fyzika uvedla faktor zázraku do samotné struktury skutečnosti.

Dlouhá léta jsem se intenzivně věnoval studiu džjótiše a nořil se hluboko do srdce karmy. A co jsem našel? Na povrchu, v zrcadlovém odraze, je život lidí, což zahrnuje i jejich myšlenky, bolestně předvídatelný. Ale nic ve struktuře vesmíru samotného, dokonce ani ve struktuře samotné karmy, a zejména pak v podstatě vědomí, neukazuje na to, že by taková situace byla nezbytná. Právě naopak, všechno to ukazuje na velké možnosti svobody.

Druhá obvyklá představa o karmě je její ztotožnění se zákonem příčiny a následku. Jak jste zaseli, tak sklízíte. To je její jednodušší a zároveň přesnější chápání. Cokoliv, co si pomyslíte, vyslovíte nebo uděláte, se vám vrátí ve formě nějaké životní zkušenosti. Když konáte dobro, získáváte dobrou karmu. Když konáte zlo, inu...

Problém nastává v momentě, kdy se snažíte pochopit, kde se ten duchovní zákon nachází. Jak to karma vlastně dělá? Přenášení následků činů ze současnosti do budoucnosti vyžaduje médium se známými vlastnostmi. Například pokud shodíte kámen ze skály (současnost), dopadne k úpatí za několik sekund (budoucnost). Na této události se podílí celá řada přírodních zákonů v čele s gravitací. K něčemu podobnému musí docházet při přenosu karmy do budoucnosti. Jaké zákony se na tom podílejí? A mohli bychom je zkoumat? Existuje snad nějaký duchovní sklad karmy nebo nějaké božské zařízení k zaznamenávání skutečnosti se soudci a „karmickou policií“?

Nijak bych vám nezazlíval jakékoliv přesvědčení, které byste ve snaze pochopit, co se to děje, přijali. Ale nabízím vám mnohem jednodušší vysvětlení. Vlastně jsem vám ho už nabídl – přesně tak, jak mi to bylo řečeno.

Neztrácejte čas koukáním do zrcadla. To právě se odehrává před ním. Ve vaší hlavě, vašem srdci a vaší mysli. Pravý nepřítel je uvnitř a zrcadlo jen odráží situaci.

Médium, kterým se karma přenáší do budoucnosti, je vaše vlastní mysl. Karma vás nikdy neopouští. Neexistují záznamy, rozsudky, odměny nebo tresty. Karmické smyčky jsou ve vaší mysli a nikam neodcházejí. Není žádná tajná karmická frekvence, na které se vysílají zprávy o vašich myšlenkách a vašem jednání, ani žádné distribuční centrum pro rozvoz karmických balíčků, které zasíláte svému budoucímu já, na nejbližším úřadu časové pošty. Karmické